

Begrippenlijst

Verdronken hoogveen: Veen dat op basis van zijn ontstaanswijze hoogveen genoemd kan worden, maar dat door inklinking nu wat betreft hoogteligging tot het laagveen gerekend kan worden.

Hoogveen:, is mineraalarm, zuur drasland met een aan deze extreme omstandigheden aangepaste flora en fauna. In tegenstelling tot laagveen wordt hoogveen uitsluitend door neerslagwater en de in de lucht aanwezige mineralen verzorgd. Het is een hydrologisch en ecologisch bijzonder veentype. Hoogvenen met een dikte van soms vijf meter of meer zijn in duizenden jaren ontstaan. De groei van veenmossen speelde daarbij een cruciale rol. *Verlandingshoogveen* ontstaat door verlanding van meren of oude rivierarmen. Er ontwikkelt zich in eerste instantie laagveen. Gebrek aan zuurstof en een hoge zuurgraad in de voortdurend vochtige bodem remmen de afbraak van dode planten en leiden tot de vorming van veengrond. Zo groeit het veen uiteindelijk boven de grondwaterspiegel uit. Nadat het ontstane veen de invloed van het grondwater ontgroeit en de venen alleen gevoed worden door mineraalarm regenwater, slaat de veenvorming om in hoogveenvorming.

Laagveen: Laagveen wordt meestal gevoed door mineraalrijk oppervlaktewater of grondwater. Het wordt gekenmerkt door pH-neutraal of basisch water, met een relatief hoog niveau aan opgeloste mineralen, maar met weinig andere plantenvoedingsstoffen. Laagveen onderscheidt zich daarin van hoogveen, dat door regen gevoed zuur, mineraalarm water bevat en meestal gedomineerd wordt door een overvloed aan veenmossen.

In het verleden zijn grote delen van het laagveen ten behoeve van de turfwinning afgegraven. Op andere plaatsen heeft klink plaatsgevonden door het verlagen van het grondwaterpeil ten behoeve van landbouw. Laagveen kan door veenoxidatie in bepaalde omstandigheden geheel verdwijnen.

Trilveen is een zeldzaam bodem- en vegetatietype dat bestaat uit een dunne en uiterst slappe 'bodem' die vooral uit zegge- en graswortels bestaat en op water of slappe modder drijft.

Trilveen ontstaat uit een ander verlandingsproces dan de meer gebruikelijke laagveenverlanding, die onder meer tot rietland leidt. Noodzakelijke voorwaarden zijn het veel voorkomen van drijftillen met bijvoorbeeld krabbenscheer of waterscheerling. Trilveen kan niet overal ontstaan, voor het ontstaan van tril is de aanvoer van voedelsarm (oligotroof) en kalkrijk water nodig. Verzuring van het milieu werkt het ontstaan van trilvenen tegen.

Trilveen kenmerkt zich door een specifieke plantengroei bestaande uit onder andere groenknolorchis, veenmosorchis, schorpioenmos en draadzegge.

In Nederland vinden we trilvenen vooral in Overijssel in de natuurgebieden De Wieden en de Weerribben maar ook hier in het Wormer & Jisperveld.

Trilvenen moeten voor hun behoud als hooiland worden beheerd, hetgeen vanwege de bodem vrij lastig kan zijn. Er bestaat nog maar een zeer beperkte oppervlakte aan trilveen. Het betreden van trilveen door het publiek moet ten sterkste worden afgeraden of met een ervaren gids.

Veenmosrietland is een natuurdoeltype wat voorkomt als zijnde verlandingsvegetatie in kleine wateren die in laagveengebieden liggen en geen last hebben van golfslag. De vegetatie bestaat voornamelijk uit mossen en planten die behoren tot de familie van de cypergrassen (*Cyperaceae*), riet (*Phragmites australis*) en kruidachtige vegetatie. De vegetatie vergt een zeer nat tot nat waterregime en een ondiepe grondwaterstand die tot vaak tot aan het maaiveld loopt waardoor de grond meebeweegt met het grondwater. De vegetatie wordt voornamelijk gevoed door regenwater en in kleinere hoeveelheden

door grondwater. Het natuurdoeltype kan tegen incidentele overstromingen van zoet oppervlaktewater. De bodem heeft een matig zure tot zure pH-waarde en is qua voedselrijkdom oligotroof. Het natuurdoeltype heeft een oppervlakte van minstens 0.5 hectare nodig om zichzelf in stand te houden en komt overeen met het habitatype *overgangs- en trilveen* uit de habitatrichtlijn.

Verlanden: is een proces waarbij sloten, plassen of ondiepe meren langs natuurlijke weg in land veranderen. Dit proces kan tientallen tot honderden jaren duren.

Verlanding komt het meest voor bij (ondiepe) meren en sloten. Dit betekent niet dat alle meren eens zullen verdwijnen: overstromingen, stormen en ook menselijk ingrijpen houden ze in stand en doen nieuwe ontstaan. Een moeras is vaak een tussenfase in een verlandingsproces.

Wanneer de mens niet ingrijpt zal verlanding van een plas als volgt plaats (kunnen) vinden:

Riet begint langs de oevers te groeien, en waterplanten in het water;

- Dode plantenresten veranderen in humus en vullen de plas op. Het riet breidt zich sterk uit, tot bijna in het centrum van de plas;
- Langs de voormalige oevers wordt het riet verdrongen door verlandingsvegetatie die aan drogere grond is aangepast;
- Van de plas resteren nog kleine vijvertjes en slootjes, omringd door riet. Op veel gebieden is de bodem nu stevig genoeg voor andere planten, en zelfs voor een zogenaamd broekbos;
- De laatste plasjes verlanden. Het broekbos verandert in een normaal bos.

Verlanding wordt vaak als ongewenst beschouwd, omdat men de wetlands of meren wil behouden. De ecologie kan uniek zijn, en meren trekken bovendien toeristen aan (zeilen op de Friese meren). De mens gaat verlanding daarom vaak tegen, bijvoorbeeld door het riet te verwijderen.